

Η Θεία Ουσία δεν μπορεί να γίνει αντικείμενο καμιάς κατανόησης (Δημήτρης Ιωάννου)

/ [Πεμπτουσία](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/2aO3cOT>]

Η σύγκρουση επίσης με τον κόσμο για τον άγιο Μάξιμο δεν ενέχει τον χαρακτήρα τυχειότητας. Αυτό σημαίνει ότι ο Θεός θα στείλει στον άνθρωπο τις «καταστάσεις» εκείνες (για να χρησιμοποιήσουμε έναν φαινομενολογικό όρο), που είναι κατάλληλες για αυτόν. Δεν θα έρθουν οι ίδιοι πειρασμοί σε όλους, ούτε ο κόσμος θα «παρεμβάλλει» τα ίδια προσκόμματα.

Κάθε άνθρωπος θα ζήσει σ' ένα μοναδικό «περιβάλλον», όπως το καθόρισε ο Θεός, και θα κληθεί να αγωνιστεί μέσα σε αυτό, χωρίς φαντασιακά να το παραμερίσει. Τίποτε δεν είναι δίχως νόημα στην ανθρώπινη ζωή: οι δυσκολίες είναι για τον

άνθρωπο αφορμές για αγιότητα. Και έτσι, διαφοροποιούμενος από μια μάλλον ευδαιμονιστική και υλόφρονα αντίληψη μέρους της δυτικής φιλοσοφίας, ο μεγάλος θεολόγος μας καλεί να ζήσουμε μέσα σ' αυτόν τον κόσμο, και όχι κάποιον φαντασιώδη, όσο μεγάλη και να είναι η επιθυμία μας να τον αλλάξουμε.

.....

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να προσέξουμε ένα σημαντικό στοιχείο της σκέψης του αγίου Μαξίμου, που βέβαια το κληρονομεί από τους Καππαδόκες: ο Θεός ξεπερνά την διάκριση νοητών και αισθητών («Ανάμεσα στο Θεό και στους ανθρώπους είναι τα αισθητά και νοητά, τα οποία υπερβαίνει ο ανθρωπινός νους που κινείται προς το Θεό»[xii], γράφει κάπου, δηλώνοντας ότι ακόμη και ο άνθρωπος που θέλει να φθάσει στον Θεό πρέπει να υπερβεί τόσο τα αισθητά όσο και τα νοητά).

Ας δούμε από πιο κοντά τι σημαίνει αυτή η διδασκαλία: αντίθετα από την δυτική παράδοση, εν μέρει αυγουστίνεια, που υποστηρίζει ότι ο Θεός είναι «πνεύμα», ότι δηλαδή είναι εν μέρει ομοειδής με αυτό που αποκαλούμε «ψυχικές κατηγορίες», και φθάνει στο σημείο να μιλά για μακάρια «ενατένιση» (contemplatio) της θείας ουσίας[xiii], οι ανατολικοί Πατέρες από νωρίς υποστήριξαν ότι ο Θεός όχι μόνο δεν είναι σώμα, αλλά ούτε επίσης και έννοια. Ο Θεός ξεπερνά οποιαδήποτε εννοιολογική κατηγορία, είναι παντελώς απερίγραπτος, και εντελώς διαφορετικός από οτιδήποτε κτιστό, υλικό ή άυλο[xiv]. Η πραγματικότητα της θείας ουσίας είναι τόσο απερίγραπτη, που βέβαια δεν εξαντικειμενίζεται εννοιολογικά, δεν περιγράφεται με λέξεις, δεν γίνεται αντικείμενο καμιάς κατανόησης. Οπότε, οσοδήποτε και να προοδεύσει κανείς στον κόσμο της συμβατικής σοφίας και της πνευματικής μορφώσεως, δεν έχει σημειώσει καμιά πρόοδο ως προς το να «θεαθεί» τον Θεό, την «ουσία» Αυτού, ακριβέστερα[xv]. Θα μπορούσε να πει κανείς ότι το δόγμα αυτό είναι μυστικιστικό, και ενάντιο στην ανθρώπινη πνευματική προσπάθεια, αλλά δεν είναι έτσι. Ο άγιος Μάξιμος έχει επίγνωση ότι ούτε και η ανθρώπινη ουσία μπορεί να περιγραφεί με λόγια. Γι' αυτό, και όπως είδαμε, θεωρεί ακόμη και τα «νοητά» «μέσα Θεού και ανθρώπων», και δεν ονομάζει καθόλου, μήτε τον Θεό μήτε και τους ανθρώπους, «ιδέες».[xvi]

[Συνεχίζεται]

[xii] Φιλ.Β, σελ, 186 («Μέσα εισί Θεού και ανθρώπου τα αισθητά και τα νοητά», γράφει το ελληνικό πρωτότυπο.)

[xiii] Ο Θωμάς Ακινάτης «ενόμιζε ότι εκ των ενεργειών του Θεού δυνάμεθα να γνωρίσωμεν κάτι, έστω και ελάχιστον, εκ της ουσίας το Θεού εν τη παρούση ζωή, διότι δήθεν η κτιστή θεία ενέργεια είναι αντιγραφή της ακτίστου θείας ενεργείας

, δηλαδή της θείας ουσίας». Επίσης ο Ακινάτης πίστευε ότι «προορισμός του ανθρώπου είναι η υπό του νοός ενόρασις της ουσίας του Υψίστου Θεού» (π. Ιωάννου Ρωμαιδου ,Το προπατορικόν Αμάρτημα, Δομος, 1989, σελ 45).

[xiv] Πρόκειται για βασική διδασκαλία προπαντός του Μ. Βασιλείου (δες Φλορόφσκι, «Βυζ. Πατέρες του Τετάρτου Αιώνα», σελίδες 132-4)

[xv] Για τους Έλληνες Πατέρες άλλο είναι η Ουσία του Θεού, και άλλο οι ενέργειες Αυτού. Γνωρίζει κανείς τον Θεό δια μέσου των ενεργειών αυτών ,που είναι άκτιστες, και ποτέ την θεία Ουσία, που είναι και θα μείνει διαπαντός απερινόητος. (Δες π. Ρωμανίδου, ό.ο. σελ .45-47)

[xvi] Για τον Μ. Βασίλειο, που τον ακολουθούν και οι λοιποί Καππαδόκες, απολύτως καμία ουσία, μήτε και των κτιστών όντων, δεν μπορεί να γνωσθεί εξαντλητικά (ο.π. σελ. 133)